

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ**

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці ІІ,
протокол №2 від 30.03.2021 р.

Із змінами та доповненнями,
затвердженими Вченою радою,
протокол №3 від 25 .03.2024 р.

Уведено в дію наказом ректора
№42/Вн від 26.03.2024 р.

Ректор

Черничко С.С.

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
«ТУРИЗМ»**

**РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ
КВАЛІФІКАЦІЯ**

**ПЕРШИЙ
БАКАЛАВР
24 СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ
242 ТУРИЗМ І РЕКРЕАЦІЯ
БАКАЛАВР З ТУРИЗМУ І РЕКРЕАЦІЇ**

ПРЕАМБУЛА

Освітня програма (ОП) для підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю «Туризм і рекреація» містить обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти; перелік компетентностей випускника; нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання; форми атестації здобувачів вищої освіти; вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.

РОЗРОБЛЕНО І ВНЕСЕНО

Проектною групою ОП «Туризм» кафедри географії та туризму Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II у складі:

1. Бергхауер О.О. – гарант освітньої програми, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та туризму Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II;
2. Фодор Д.Д. – кандидат географічних наук, проректор з наукової роботи та питань якості освіти, доцент кафедри географії та туризму Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II;
3. Щука Г.П. – доктор педагогічних наук, професор, кафедри географії та туризму Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II;
4. Моца А.А. – кандидат юридичних наук, юрист ЗУІ, доцент кафедри географії та туризму Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II;

Робочою групою стейкхолдерів у складі:

Мештер Андрій Андрійович – голова Громадської Спілки «Закарпатська Угорська Туристична Рада».

Гелнер Андрея Адальбертівна – директор туристичної фірми «Club Thermal Peregium».

Біров Тібор Людвикович – директор Hotel Helikon***.

Сідун Вікторія Віталіївна – здобувачка 4-го курсу ОП «Туризм»

Іпатій Андрій Володимирович – випускник ОП «Туризм» 2022 р

Філіп Матей Георгович – випускник ОП «Туризм» 2021 р.

Освітня програма схвалена на засіданні кафедри географії та туризму протокол №6 від «04» жовтня 2014 р.

Оновлення освітньої програми здійснено відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 242 «Туризм» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 24 «Сфера обслуговування» затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 р. № 1068, зі змінами, які були внесені наказом Міністерства освіти і науки України від 28.05.2021 р. № 593, а також Постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2022 р. №1392 «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти».

Оновлений зміст та доповнення до освітньої програми схвалені на засіданні кафедри географії та туризму, протокол №5 від «31» серпня 2018 р., протокол №5 від «25» серпня 2020 р., протокол №6 від «09» червня 2021 р., протокол №2 від 29 березня 2022 р., протокол №4 від 15 травня 2023 р., протокол №3 від 13 березня 2024 р.

Гарант освітньої програми Бергхауер О.О.

1. ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 242 «ТУРИЗМ»

1. Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, кафедра географії та туризму https://kmf.uz.ua/uk/strukturni-pidrozdily/kafedri/kafedra-heohrafiyi-ta-turizmu/
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Бакалавр. Кваліфікація: бакалавр з туризму і рекреації.
Обмеження щодо форм навчання	Обмеження відсутні
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Офіційна назва освітньої програми	Туризм
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом бакалавра, 240 кредитів ECTS. Термін навчання: 3 роки і 10 місяців. Обсяг кредитів ЄКТС, необхідних для здобуття першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти: - на базі повної загальної середньої освіти з терміном навчання 11 років становить 240 кредитів ЄКТС; - на базі повної загальної середньої освіти з терміном навчання 12 років становить 180-240 кредитів ЄКТС; - на базі ступеня «молодший бакалавр» (освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст») ЗВО має право визнати та перезарахувати кредити ЄКТС, отримані в межах попередньої освітньої програми підготовки молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста): - за спеціальністю 242 «Туризм» не більше, ніж 60 кредитів ЄКТС; - за іншими спеціальностями не більше, ніж 30 кредитів ЄКТС
Наявність акредитації	Освітня програма впроваджується з 1 вересня 2015 р. Освітня програма акредитована МОН України, Сертифікат № 07009514 від 18.07.2019 р. https://kmf.uz.ua/wp-content/uploads/2020/03/bsc_turizm.pdf
Цикл/рівень	Національна рамка кваліфікацій України – 6 рівень QF-EHEA –перший цикл, EQF- LLL – 6 рівень
Передумови	Наявність повної загальної середньої освіти. Вимоги до вступників на навчання до Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II за освітньою програмою «Туризм» регулюються Правилами прийому на навчання до Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II, які розглядаються і схвалюються Вченою радою ЗУІ ім. Ф. Ракоці II на кожен рік вступної кампанії. Для конкурсного відбору осіб, які на основі повної загальної середньої освіти вступають до ЗУІ ім. Ф. Ракоці II для здобуття ступеня бакалавра за спеціальністю «Туризм і рекреація», зараховуються бали сертифіката ЗНО або національного мультипредметного тесту 2022 та 2023 років з трьох предметів: Українська мова (українська мова та література), математика, іноземна мова/історія України /біологія/географія/

	фізика/хімія, або бали національного мультипредметного тесту 2024 року з чотирьох предметів (Українська мова, математика, історія України та іноземна мова/українська література/географія/біологія/хімія/фізика). Вступник допускається до участі в конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо кількість балів із кожного конкурсного предмета становить не менше 100 балів.
Мова(и) викладання	Українська, угорська, англійська
Термін дії освітньої програми	до чергової акредитації
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://kmf.uz.ua/uk/struktturni-pidrozdily/kafedri/kafedra-heohrafiyi-ta-turizmu/dokumenty-ta-materiali/
Основні поняття та їх визначення	<p><i>Галузь знань</i> – основна предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка (частина перша статті 1 Закону України «Про вищу освіту»).</p> <p><i>Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС)</i> – система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання та обліковується у кредитах ЄКТС (частина перша статті 1 Закону України «Про вищу освіту»).</p> <p><i>Кваліфікація</i> – офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа (компетентний орган) встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) за заданими стандартами (частина перша статті 1 Закону України «Про вищу освіту»).</p> <p><i>Кваліфікаційний рівень</i> – структурна одиниця Національної рамки кваліфікацій, що визначається певною сукупністю компетентностей, які є типовими для кваліфікацій даного рівня.</p> <p><i>Компетентність</i> – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти (частина перша статті 1 Закону України «Про вищу освіту»):</p> <p><i>Інтегральна компетентність</i> – узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності (пункт третій Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341).</p> <p><i>Загальні компетентності</i> – універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях та для його особистісного розвитку.</p>

	<p><i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</i> – компетентності, що залежать від предметної області, та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю.</p> <p><i>Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – кредит ЄКТС)</i> – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Навантаження одного навчального року за денною формою навчання становить, як правило, 60 кредитів ЄКТС (частина перша статті 1 Закону України «Про вищу освіту»).</p> <p><i>Освітня (освітньо-професійна чи освітньо-наукова) програма</i> – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти (частина перша статті 1 Закону України «Про вищу освіту»). <i>Результати навчання</i> – сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти (частина перша статті 1 Закону України «Про вищу освіту»).</p> <p><i>Спеціальність</i> – складова галузі знань, за якою здійснюється професійна підготовка (частина перша статті 1 Закону України «Про вищу освіту»).</p>
2. Мета освітньої програми	
<p>Забезпечити загальний розвиток студентів і підготувати їх до самостійного вирішення важливих світоглядних проблем через реалізацію набутих загальних та фахових компетентностей, для успішного здійснення професійної діяльності в галузі туризму та рекреації.</p>	
3. Характеристика освітньої програми	
<p>Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація)</p>	<p>Галузь знань: 24 «Сфера обслуговування» Спеціальність: 242 «Туризм і рекреація» Освітня програма: Туризм 1015 Travel, tourism and leisure. Кваліфікація: бакалавр з туризму і рекреації. Дисципліни загальної підготовки (11,2%, (27 кредитів ЄКТС, 810 год.)), дисципліни професійної та практичної підготовки (63,8%, (153 кредити ЄКТС, 4320 год.)), дисципліни вільного вибору студента (25%, (60 кредитів ЄКТС, 1800 год.)). Об'єкт – туризм як суспільний феномен, складна соціо- еколого-економічна система, яка охоплює географічні, соціокультурні, екологічні, економічні, організаційно-правові аспекти, процеси і явища, пов'язані з комфортним та безпечним подорожуванням; - туризм як сфера професійної діяльності, яка передбачає формування, просування, реалізацію та організацію споживання туристичного продукту, послуг суб'єктів туристичної діяльності з організації комплексного туристичного обслуговування в індустрії туризму;</p>

	<p>- рекреація – відновлення за межами постійного місця проживання у визначених згідно із законодавством місцях природно-заповідних територій та об'єктів розумових, духовних і фізичних сил людини, що здійснюється шляхом загальнооздоровчого, культурно-пізнавального відпочинку, туризму, оздоровлення, любительського та спортивного рибальства, полювання тощо.</p> <p>Ціль навчання: формування загальних та фахових компетентностей для успішного здійснення професійної діяльності у сфері рекреації і туризму.</p> <p>Теоретичний зміст предметної області. Поняття: туризм, турист, сфера туризму, рекреація, форми та види туризму, рекреаційно-туристичні ресурси, об'єкти та атракціони туризму; туристичний продукт, екскурсія, туристична дестинація, рекреаційна послуга, туристична діяльність, туристичний сервіс, індустрія туризму, туристична інфраструктура, ринок туристичних послуг, суб'єкти туристичного бізнесу; концепції: 1) гуманістична, патріотично-виховна, національної ідентичності; 2) глобалізації та глокалізації туризму; 3) геоторіальності туризму, геопросторової організації туристичного процесу; 4) сталого туризму задля розвитку; 5) інформаційно-технологічна; 6) холістичного маркетингу, 7) сервісна; 8) соціально відповідального бізнесу; принципи, які визначають закономірності підготовки фахівців: студентоцентричний, компетентісно-орієнтований, науковості, систематичності і послідовності навчання, міждисциплінарний.</p> <p>Предметна область містить знання з географії та історії туризму, туристичного краєзнавства і країнознавства, рекреології, організації туризму та екскурсійної діяльності, організації готельної та ресторанної справи, транспортного обслуговування, інформаційних систем і технологій в туризмі, економіки рекреації та туризму, туроперейтингу, менеджменту та маркетингу туризму, правового регулювання та безпеки туристично-рекреаційної діяльності.</p> <p>Методи, методики та спеціально-наукові методи: соціологічні, психологічні, інформаційні, методи туристичного обслуговування (технологічно-виробничі, сервісні).</p> <p>Інструменти та обладнання: технічне обладнання та оснащення для обробки інформації, дотримання безпеки в туризмі та туристичної діяльності суб'єктів туристичного ринку, спеціалізовані прикладні ліцензовані програми, карти, атласи, спортивне і туристичне спорядження.</p>
<p>Орієнтація освітньої програми</p>	<p>Освітня програма бакалавра орієнтована на здобуття студентами професійних знань, умінь, навичок та інших компетентностей для успішного здійснення професійної діяльності.</p>
<p>Основний фокус освітньої програми та спеціалізації</p>	<p>Акцент робиться на інтегрованому формуванні та розвитку професійних компетентностей у сфері туризму та рекреації; вивченні теоретичних та методичних положень, організаційних та практичних інструментів вказаної галузі. Програма передбачає можливість забезпечення зайнятості та подальшої освіти і кар'єрного зростання на рівні магістерських програм професійного і наукового спрямування.</p>

Особливості програми	Підготовка фахівців для роботи на регіональному туристичному ринку в умовах мультиетнічності, полікультурності, прикордонного розташування.
4. Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	<p>Випускники програми є фахівцями в туристичній галузі, добре підготовленими до кваліфікованої технічної, аналітичної роботи та до виконання спеціальних завдань, пов'язаних із застосуванням знань у туристичній галузі відповідно до набутої спеціальності. Працевлаштування на підприємствах будь-якої організаційно-правової форми. Фахівці готуються до організаційно-управлінської, господарської та комерційної роботи у сфері туризму, готельного господарства, ресторанного сервісу, курортної справи.</p> <p>Після закінчення навчання за освітньою програмою випускник здатен виконувати зазначену в Національному класифікаторі України: «Класифікатор Професій ДК 003:2010 із змінами, затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 4 березня 2016 року № 394» професійну роботу і може займати відповідну первинну посаду за категорією:</p> <p>3340 Інструктор-методист з туризму 3414 Фахівець з туристичного обслуговування 3414 Організатор подорожей (екскурсій) 3414 Екскурсовод 3414 Фахівець із організації дозвілля 3414 Фахівець з розвитку сільського туризму 3414 Фахівець із конференц-сервісу 3414 Фахівець із спеціалізованого обслуговування</p>
Подальше навчання	Доступ до навчання за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. Отримання післядипломної освіти на споріднених та інших спеціальностях; підвищення кваліфікації; академічна мобільність.
5. Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Студентоцентроване навчання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання, практика із використанням загально- та спеціально-наукових методів (просторового аналізу, економічних, соціологічних). Комбінація лекцій, практичних занять, тренінгів, розв'язування ситуаційних завдань, кейсів. В межах власної академічної автономії, згідно з підписаними договорами про співпрацю та відповідно до тематики робочої програми відповідних дисциплін, налагоджено співпрацю щодо проведення занять на підприємствах сфери послуг.
Оцінювання	<p>Усне та письмове опитування; тестовий контроль; презентація наукових робіт; захист курсових робіт; заліки, екзамени.</p> <p>Оцінювання здобувачів вищої освіти передбачає наступне:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оцінювання відбувається за національною 4-х бальною (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС (A, B, C, D, E, F, FX); - оцінювання здобувачів вищої освіти дозволяє продемонструвати ступінь досягнення ними запланованих результатів навчання; - критерії та методи оцінювання, а також критерії виставлення оцінок оприлюднюються заздалегідь; - оцінювання здобувачів вищої освіти є послідовним, прозорим, об'єктивним та проводиться відповідно до встановлених процедур.
6. Програмні компетентності	

<p>Інтегральна компетентність</p>	<p>Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.</p>
<p>Загальні компетентності</p>	<p>K01. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. K02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. K03. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. K04. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу. K05. Прагнення до збереження навколишнього середовища. K06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації. K07. Здатність працювати в міжнародному контексті. K08. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій. K09. Вміння виявляти, ставити і вишукувати проблеми. K10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. K11. Здатність спілкуватися іноземною мовою. K12. Навички міжособистісної взаємодії. K13. Здатність планувати та управляти часом. K14. Здатність працювати автономно та в команді.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<p>K15. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності. K16. Здатність застосовувати знання на практиці. K17. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій. K18. Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління. K19. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму та рекреації в цілому та окремих його форм і видів. K20. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного). K21. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту. K22. Розуміння принципів і процесів формування та організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та його підсистем. K23. Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах. K24. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал. K25. Здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку.</p>

	<p>K26. Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу.</p> <p>K27. Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації.</p> <p>K28. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення та несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнання міжкультурних проблем у професійній практиці.</p> <p>K29. Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства.</p> <p>K30. Уміння працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу.</p> <p>K31. Здатність здійснювати моніторинг, систематизувати та аналізувати стан природних ресурсів, які використовуються в рекреаційній діяльності.</p>
--	--

7. Програмні результати навчання

- ПР01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.
- ПР02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.
- ПР03. Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ.
- ПР04. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.
- ПР05. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.
- ПР06. Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.
- ПР07. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.
- ПР08. Ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися.
- ПР09. Організувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.
- ПР10. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).
- ПР11. Володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами) на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності.
- ПР12. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.
- ПР13. Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.
- ПР14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.
- ПР15. Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.
- ПР16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.
- ПР17. Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.
- ПР18. Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.
- ПР19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.
- ПР20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.
- ПР21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

ПР22. Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

ПР23. Пропагувати ведення активного та здорового способу життя.

8. Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

Основні документи для визначення вимог	<ul style="list-style-type: none"> •Європейський стандарт та рекомендації щодо забезпечення якості вищої освіти (ESG) та стаття 16 Закону України «Про вищу освіту». •Внутрішнє забезпечення якості вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти в Закарпатському угорському інституті імені Ф. Ракоці II, що оприлюднений на сайті інституту за адресою: •https://kmf.uz.ua/wp-content/uploads/2023/09/koncepcija-zabezpechennja-jakosti-osviti.pdf
Процедури і заходи системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності	<ul style="list-style-type: none"> •визначення принципів і процедур забезпечення якості вищої освіти; •здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм; •щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників ЗВО; •забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників у формі стажування або проходження курсів підвищення кваліфікації з одержанням відповідного підтверджувального документа у загальній кількості 6 кредитів протягом п'ятирічного періоду або шляхом захисту дисертації; •забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою; •забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом; •забезпечення публічності інформації про освітні програми, рівні вищої освіти та кваліфікації; •забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників ЗВО і здобувачів вищої освіти; •інших процедур і заходів.

Система забезпечення якості освітньої діяльності ЗВО та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) за поданням ЗВО оцінюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

9. Ресурсне забезпечення реалізації програми

Кадрове забезпечення	<p>Основний склад викладачів освітньої програми складається з професорсько-викладацького складу кафедри географії та туризму Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (https://kmf.uz.ua/uk/strukturni-pidrozdily/kafedri/kafedra-heohrafiyi-ta-turizmu/). Лектори, які викладають у рамках програми, є активними і визнаними вченими, які публікують праці у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі, мають відповідну професійну компетентність і досвід в галузі викладання, наукових досліджень і педагогічної діяльності.</p> <p>Науково-педагогічні працівники проходять стажування, а також постійно підвищують рівень своєї майстерності та фахових компетентностей.</p> <p>Практико-орієнтований характер освітньої програми передбачає широку участь фахівців-практиків, що відповідають напряму</p>
-----------------------------	--

	<p>програми, а також залучення до викладання компетентних експертів високого рівня, включаючи представників професійних спілок та асоціацій, що підсилює синергетичний зв'язок теоретичної та практичної підготовки.</p> <p>Керівник проектної групи та викладацький склад, який забезпечує її реалізацію, відповідає вимогам, визначеним Ліцензійними умовами провадження освітньої діяльності закладів освіти.</p>
Матеріально-технічне забезпечення	<p>Виконання програм навчальних дисциплін забезпечується матеріально-технічним оснащенням кабінетів і лабораторій:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кабінет з технології і організації туристичної діяльності; - кабінет краєзнавства; - навчальний ресторан, кухня, бар; - навчальний готель; - Туристично-інформаційний центр «Ракоці-тур»; - гірська науково-дослідна база та майданчик для польових практик ім. Іштвана Буцко, с. Липовець https://kmf.uz.ua/uk/infrastruktura-institutu/visokogirna-naukovo-doslidna-baza-ta-majdanchik-dlja-polovih-praktik-im-ishtvana-bucko-v-seli-lipovec/; - низовинна база та лісова школа для польових практик, Велика Добронь https://kmf.uz.ua/uk/infrastruktura-institutu/nizovinna-baza-ta-lisova-shkola-dlja-polovih-praktik-v-seli-velika-dobron/. <p>Для проведення практичних і лабораторних робіт, інформаційного пошуку та обробки результатів наявні спеціалізовані комп'ютерні класи з необхідним програмним забезпеченням та необмеженим відкритим доступом до Інтернет-мережі. Наявна інфраструктура для відпочинку та оздоровлення (їдальня, спортивний майданчик, спортивний зал, тренажерна зала, медичний кабінет тощо).</p>
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	<ul style="list-style-type: none"> - офіційний сайт ЗУІ ім. Ференца Ракоці II: http://kmf.uz.ua/uk/http://okt.kmf.uz.ua/ftt/oktat-ftt/Turizmus_szak/ - точки бездротового доступу Інтернет; - наукова бібліотека, читальні зали ЗУІ ім. Ференца Ракоці II (Електронний каталог бібліотеки: https://opac3.brff.monguz.hu/); - електронна бібліотека (репозитарій): https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/?locale=uk - навчально-методичні комплекси дисциплін; - дидактичні матеріали для самостійної та індивідуальної роботи студентів; - програми практик.
10. Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Підготовка бакалаврів за кредитно-трансферною системою. Обсяг одного кредиту 30 годин. Можливість переведення та зарахування кредитів для студентів інших закладів вищої освіти.
Міжнародна кредитна мобільність	На основі двосторонніх договорів між Закарпатським угорським інститутом імені Ференца Ракоці II та закладами вищої освіти зарубіжних країн-партнерів, зокрема, угодами про співпрацю з університетами Словаччини, Угорщини, Румунії тощо.
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Навчання іноземних студентів не проводиться.

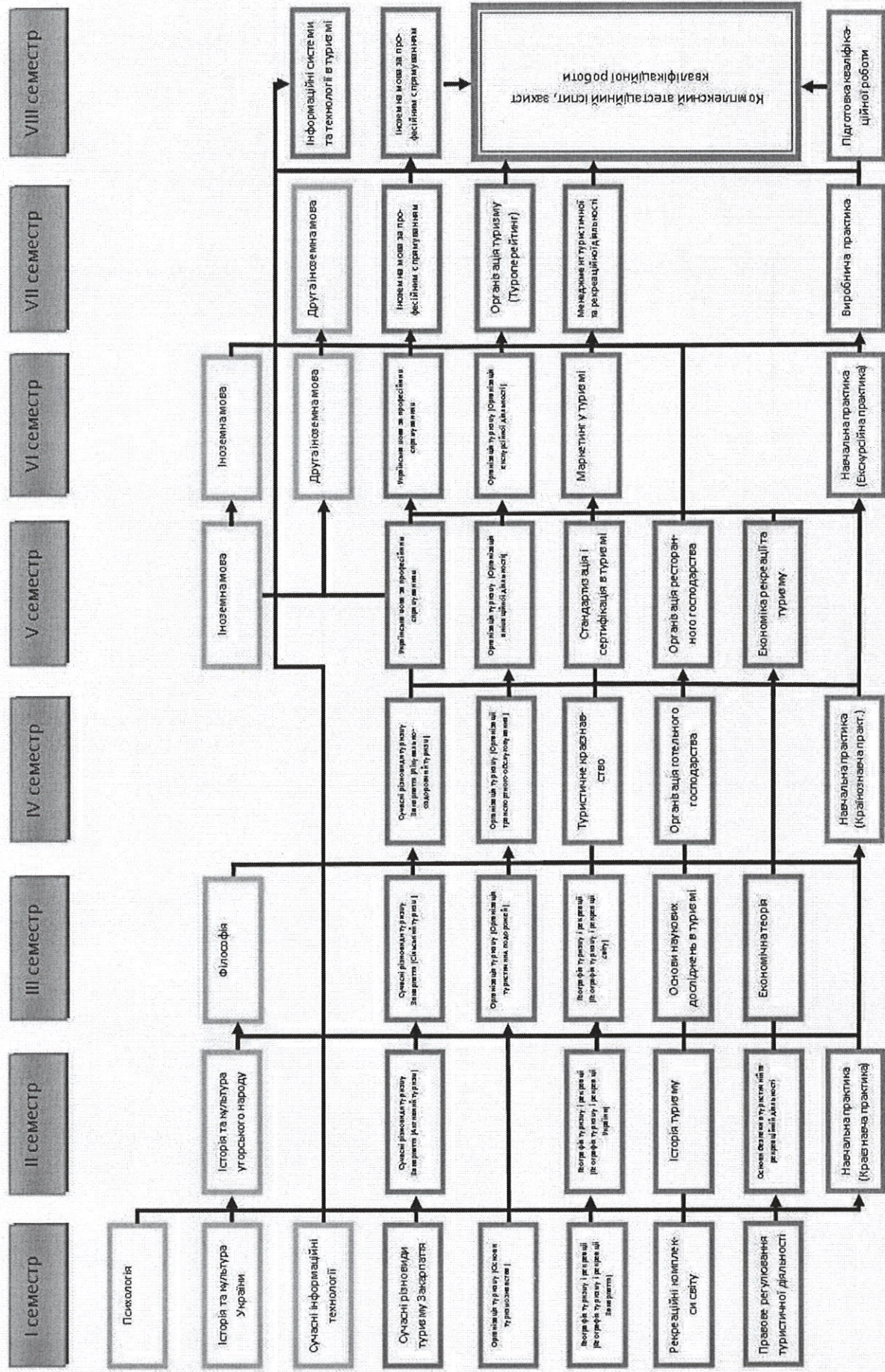
2. ПЕРЕЛІК КОМПОНЕНТІВ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ТА ЇХ ЛОГІЧНА ПОСЛІДОВНІСТЬ

2.1. Перелік компонентів ОП

Код за навчальним планом	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів ECTS	Форма контролю
1. ОBOB'ЯЗКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ (ОК)			
1.1. Цикл загальної підготовки			
ОК 1	Історія та культура України	3	залік
ОК 2	Сучасні інформаційні технології	3	залік
ОК 3	Психологія	3	залік
ОК 4	Історія та культура угорського народу	3	залік
ОК 5	Філософія	3	залік
ОК 6	Іноземна мова	6	залік / екзамен
ОК 7	Друга іноземна мова	6	залік / екзамен
Загальний обсяг дисциплін загальної підготовки		27	
1.2. Цикл професійної підготовки			
ОК 8	Українська мова за професійним спрямуванням	6	залік
ОК 9	Іноземна мова за професійним спрямуванням	10	залік / екзамен
ОК 10	Організація туризму	25	екзамен/ курсова робота
ОК 10.1	<i>Організація туризму (Основи туризмознавства)</i>	5	екзамен
ОК 10.2	<i>Організація туризму (Організація туристичних подорожей)</i>	4	екзамен
ОК 10.3	<i>Організація туризму (Організації транспортного обслуговування)</i>	4	екзамен
ОК 10.4	<i>Організація туризму (Організація анімаційної діяльності)</i>	4	екзамен
ОК 10.5	<i>Організація туризму (Організація екскурсійної діяльності)</i>	5	екзамен
ОК 10.6	<i>Організація туризму (Туроперейтинг)</i>	3	екзамен
ОК 11	Рекреаційні комплекси світу	4	залік
ОК 12	Сучасні різновиди туризму Закарпаття	16	екзамен / залік
ОК 12.1	<i>Сучасні різновиди туризму Закарпаття (Сучасні різновиди туризму)</i>	4	екзамен
ОК 12.2	<i>Сучасні різновиди туризму Закарпаття (Активний туризм)</i>	4	залік
ОК 12.3	<i>Сучасні різновиди туризму Закарпаття (Сільський туризм)</i>	4	екзамен
ОК 12.4	<i>Сучасні різновиди туризму Закарпаття (Лікувально-оздоровчий туризм)</i>	4	екзамен
ОК 13	Географія туризму і рекреації	13	екзамен
ОК 13.1	<i>Географія туризму і рекреації (Географія туризму і рекреації Закарпаття)</i>	4	екзамен

ОК 13.2	<i>Географія туризму і рекреації (Географія туризму і рекреації України)</i>	4	екзамен
ОК 13.3	<i>Географія туризму і рекреації (Географія туризму і рекреації світу)</i>	5	екзамен
ОК 14	Правове регулювання туристичної діяльності	4	екзамен
ОК 15	Основи безпеки в туристичній та рекреаційній діяльності	4	екзамен
ОК 16	Історія туризму	4	екзамен
ОК 17	Основи наукових досліджень в туризмі	3	залік
ОК 18	Економічна теорія	3	залік
ОК 19	Туристичне краєзнавство	5	екзамен / курсова робота
ОК 20	Організація готельного господарства	6	екзамен
ОК 21	Стандартизація і сертифікація в туризмі	3	залік
ОК 22	Економіка рекреації та туризму	3	екзамен
ОК 23	Організація ресторанного господарства	6	екзамен
ОК 24	Маркетинг у туризмі	5	екзамен
ОК 25	Менеджмент туристичної та рекреаційної діяльності	5	екзамен
ОК 26	Інформаційні системи та технології в туризмі	5	екзамен
Загальний обсяг дисциплін професійної підготовки		131	
1.3. Практична підготовка та атестація			
ОК 27	Навчальна практика	9	залік
<i>ОК 27.1</i>	<i>Навчальна практика (Краєзнавча практика)</i>	3	залік
<i>ОК 27.2</i>	<i>Навчальна практика (Країнознавча практика)</i>	3	залік
<i>ОК 27.3</i>	<i>Навчальна практика (Екскурсійна практика)</i>	3	залік
ОК 28	Виробнича практика	7	залік
ОК 29	Підготовка кваліфікаційної роботи	3	залік
ОК 30	Атестація	3	залік
Загальний обсяг практичної підготовки		22	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОБОВ'ЯЗКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН		180	
ВСЬОГО ЗА ДИСЦИПЛІНАМИ ВІЛЬНОГО ВИБОРУ		60	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		240	

2.2. Структурно-логічна схема ОП

3. ФОРМИ АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

<p>Форма атестації здобувачів вищої освіти</p>	<p>Атестація здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи та комплексного іспиту з фахових дисциплін.</p>
<p>Вимоги до кваліфікаційної роботи</p>	<p>Кваліфікаційна робота повинна передбачати теоретичні та аналітичні узагальнення або розв'язання практичної задачі у сфері туризму і рекреації із застосуванням теорій та методів туризмознавства. Кваліфікаційна робота має бути перевірена на плагіат.</p> <p>Кваліфікаційна робота має бути оприлюднена у репозитарії закладу вищої освіти. У кваліфікаційній роботі не повинно бути академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації.</p> <p>Атестація осіб, які здобувають ступінь бакалавра, здійснюється ЕК, до складу якої можуть включатися представники роботодавців та їх об'єднань. Атестація здійснюється відкрито і публічно.</p>
<p>Вимоги до комплексного іспиту з фахових дисциплін</p>	<p>Складання здобувачем комплексного іспиту за спеціальністю 242 Туризм і рекреація передбачає перевірку досягнення результатів навчання, визначених цим стандартом та освітньою програмою.</p> <p>Програму комплексного іспиту за спеціальністю, форму його проведення (усну, письмову, тестування тощо), екзаменаційні білети, варіанти завдань, перелік матеріалів розробляє та визначає профільна випускова кафедра, розглядає й ухвалює Вчена рада інституту і затверджує ректор.</p> <p>Комплексний іспит має бути спрямований на перевірку досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти України за спеціальністю 242 Туризм і рекреація та освітньою програмою.</p>
<p>Вимоги до публічного захисту</p>	<p>У процесі публічного захисту кандидат на присвоєння бакалаврського ступеня повинен показати уміння чітко і впевнено викладати зміст, аргументовано відповідати на запитання та вести дискусію.</p> <p>Доповідь студента повинна супроводжуватися презентаційними матеріалами.</p> <p>Ухвалення екзаменаційною комісією рішення про присудження ступеня бакалавра з туризму та видача диплома бакалавра за результатами підсумкової атестації студентів оголошуються після оформлення в установленому порядку протоколів засідань екзаменаційної комісії.</p>

4.МАТРИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Освітні компоненти	К 1	К 2	К 3	К 4	К 5	К 6	К 7	К 8	К 9	К 10	К 11	К 12	К 13	К 14	К 15	К 16	К 17	К 18	К 19	К 20	К 21	К 22	К 23	К 24	К 25	К 26	К 27	К 28	К 29	К 30	К 31
OK1	+	+	+																												
OK2	+							+								+										+					
OK3	+		+						+					+	+																
OK4	+	+	+																												
OK5	+	+	+																												
OK6	+											+	+																		
OK7	+											+	+																		
OK8	+										+																	+			
OK9	+										+			+		+												+	+		
OK10																															
OK 10.1	+			+		+									+					+											
OK 10.2	+														+							+					+				
OK 10.3	+			+		+							+									+	+								
OK 10.4	+											+		+															+		
OK 10.5	+							+				+	+	+	+	+						+									
OK 10.6	+																					+	+			+		+			+
OK11	+			+	+	+										+				+											+
OK12																															
OK 12.1	+				+										+	+	+								+						
OK 12.2	+	+			+										+	+						+									+
OK 12.3	+				+										+	+	+														
OK 12.4	+					+															+						+				
OK13																															
OK 13.1	+			+	+										+		+		+												+
OK 13.2	+	+			+	+		+						+			+														+
OK 13.3	+	+		+	+	+									+		+		+												+
OK14	+	+		+											+														+	+	
OK15	+			+	+	+																		+							
OK16	+	+		+											+																
OK17	+			+	+			+																							
OK18	+	+		+	+																										
OK19	+			+											+		+		+												
OK20	+													+	+	+					+		+								
OK21	+														+				+				+						+		
OK22	+					+	+									+					+		+								
OK23	+													+	+	+					+		+								
OK24	+																					+			+		+				
OK25	+												+						+			+									
OK26	+			+		+	+								+												+				
OK27																															
OK27.1	+	+	+		+					+		+		+	+	+	+				+										
OK27.2	+	+	+		+					+	+	+		+	+	+	+				+								+		
OK27.3	+	+	+					+		+		+	+	+	+	+					+		+	+		+					
OK28	+		+	+		+	+		+		+	+	+	+	+													+	+		
OK29	+			+	+	+	+	+	+				+			+	+	+	+			+	+		+						
OK30	+			+	+	+	+	+	+				+			+	+	+	+			+	+		+						

5. МАТРИЦЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ВІДПОВІДНИМИ КОМПОНЕНТАМИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Освітні компоненти	Програмні результати навчання																							
	ПР 01	ПР 02	ПР 03	ПР 04	ПР 05	ПР 06	ПР 07	ПР 08	ПР 09	ПР 10	ПР 11	ПР 12	ПР 13	ПР 14	ПР 15	ПР 16	ПР 17	ПР 18	ПР 19	ПР 20	ПР 21	ПР 22	ПР 23	
OK1														+										
OK2									+															
OK3											+	+		+		+					+		+	
OK4														+										
OK5														+										
OK6											+													
OK7											+													
OK8											+													
OK9											+	+	+	+	+			+	+					
OK10																								
OK 10.1		+	+											+										
OK 10.2								+	+	+														
OK 10.3						+	+	+	+									+	+			+		
OK 10.4		+						+				+				+		+			+		+	
OK 10.5												+		+										
OK 10.6			+					+	+	+														
OK11		+		+	+																			
OK12		+	+											+										
OK 12.1		+	+											+										
OK 12.2				+	+							+									+		+	+
OK 12.3		+				+						+												
OK 12.4	+		+					+						+	+									+
OK13																								
OK 13.1			+	+	+																			
OK 13.2			+	+	+									+										
OK 13.3			+	+	+									+										
OK14	+	+						+								+								
OK15														+				+					+	
OK16														+										
OK17								+										+		+	+			
OK18	+																							
OK19				+	+									+										
OK20		+				+							+	+										
OK21								+	+							+								
OK22										+								+	+					
OK23		+				+						+												
OK24		+						+																
OK25										+					+					+				
OK26						+			+								+							
OK27																								
OK27.1		+		+	+	+					+			+		+					+	+		
OK27.2		+		+	+	+					+			+		+					+	+		
OK27.3	+	+		+		+			+	+	+			+		+					+	+	+	
OK28		+				+		+	+			+		+				+				+		
OK29		+		+	+			+			+	+						+	+			+		
OK30		+		+	+			+			+	+						+	+			+		

6. ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту» [Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>];
2. Закон України від 05.09.2017 р. «Про освіту» – [Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>];
3. Закон України від 15.09. 1995 р. № 31 « Про туризм» [Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>];
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>];
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2022 р. №1392 «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». [Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>]
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності» [Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-п/page>]
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» [Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>];
8. Національний класифікатор України: «Класифікація видів економічної діяльності» ДК 009: 2010 [Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>];
9. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003: 2010 ДК 003:2010 [Режим доступу: <http://www.dk003.com/>];
10. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 24 – Сфера обслуговування, спеціальність 242 – Туризм. Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 р. № 1068. [Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/242-Turizm-bakalavr.21.01.22.pdf/>]

Інші рекомендовані джерела

1. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) [Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_ESG_2015.pdf];
2. International Standard Classification of Education (ISCED 2011): UNESCO Institute for Statistics [Режим доступу: <http://www.uis.unesco.org/education/documents/isced-2011-en.pdf>];
3. ISCED Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013): UNESCO Institute for Statistics [Режим доступу: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-fields-of-education-training-2013.pdf>].
4. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 р. № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 21.12.2017 р. № 1648), схвалені сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України (протокол від 29.03.2016 № 3);
5. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації [Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_rozroblennya_osv_program_2014_tempus-office.pdf];
6. Національний освітній глосарій: вища освіта [Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_glossariy_Visha_osvita_2014_tempus-office.pdf];
7. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд [Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_Rozvitok_sisitemi_zabesp_yakosti_VO_UA_2015.pdf];

8. Європейська кредитна трансферна накопичувальна система: Довідник користувача [Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_ECTS_Users_Guide-2015_Ukrainian.pdf].
9. EQF-LLL – European Qualifications Framework for Lifelong Learning [Режим доступу: https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/brochexp_en.pdf];
10. QF-EHEA – Qualification Framework of the European Higher Education Area [Режим доступу: <http://www.ehea.info/article-details.aspx?ArticleId=67>];
11. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти [Режим доступу: <file:///D:/Users/Dell/Downloads/BolonskyiProcessNewParadigm HE.pdf>];
12. TUNING(для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів [Режим доступу: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>].